

SALW u jugoistočnoj Evropi
Priručnik za članove parlamenta 2010.

Program Ujedinjenih nacija za razvoj i Savet za regionalnu saradnju poverili su **Centru za kontrolu lakog naoružanja u jugoistočnoj i istočnoj Evropi** (SEESAC) da i dalje podržava sve međunarodne i nacionalne aktere izgradnjom nacionalnih i regionalnih kapaciteta za kontrolu i smanjenje širenja i zloupotrebe lakog i malokalibarskog oružja, i time doprinese većoj stabilnosti, bezbednosti i razvoju u regionu jugoistočne i istočne Evrope.

Za dalje informacije kontaktirati:

Šef kancelarije, SEESAC
Hadži Melentijeva 30
11000 Beograd
Srbija

Tel: (+381) (11) 344 6353
Fax: (+381) (11) 344 6356
www.seesac.org

***SALW u jugoistočnoj Evropi,
Priručnik za članove parlamenta, 2010.***

Ovu publikaciju uradio je SEESAC u saradnji sa Parlamentarnim forumom o lakom i malokalibarskom oružju (Švedska). Zahvaljujemo se sledećim organizacijama na ustupljenom materijalu: DCAF (Švajcarska), Među-parlamentarna unija (Švajcarska) i Saferworld (UK).

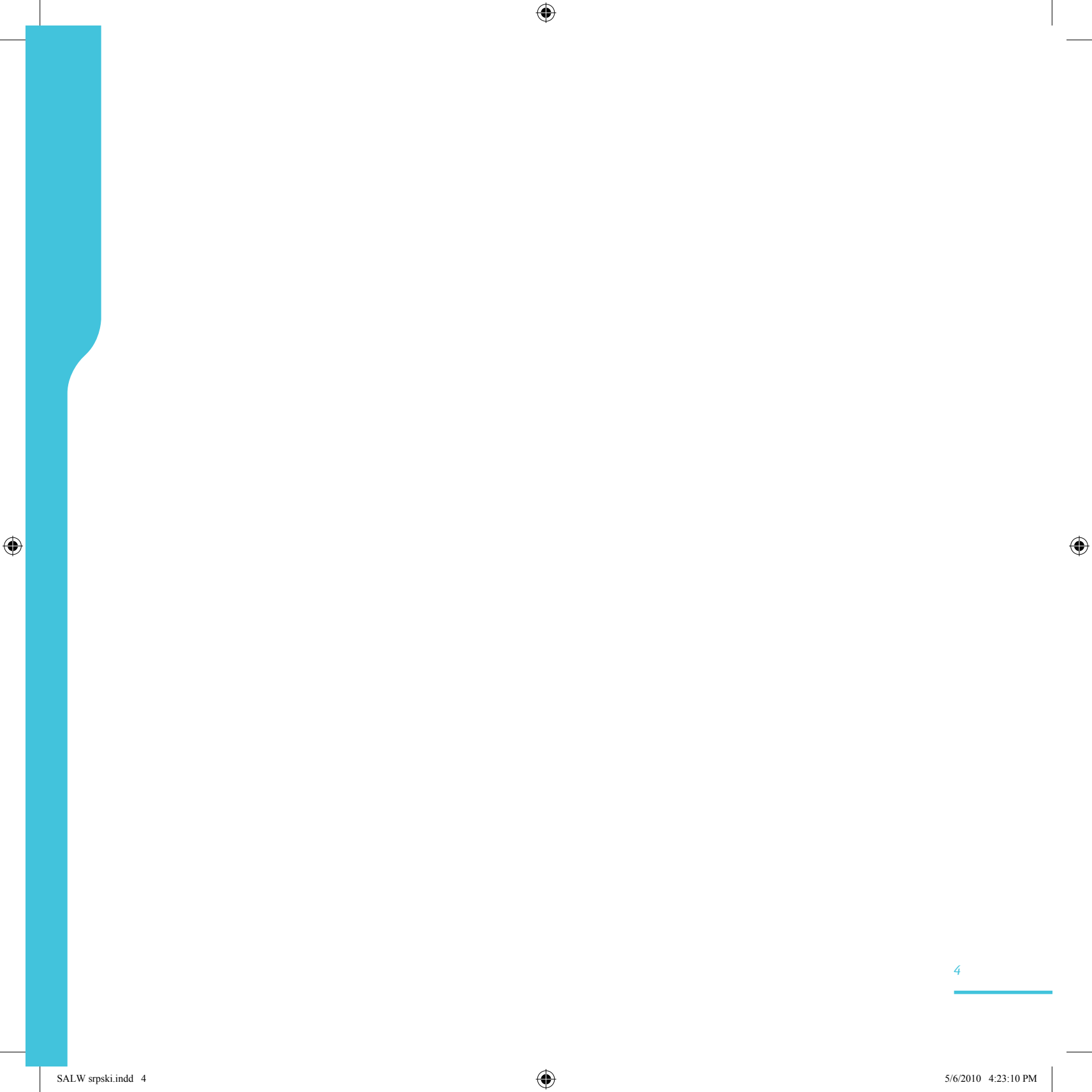
© SEESAC 2010 – Sva prava zadržana

ISBN: 978-86-7728-129-8

Mišljenja iznesena u ovoj publikaciji su mišljenja autora i ne predstavljaju nužno stanovište Saveta za regionalnu saradnju ili Programa Ujedinjenih nacija za razvoj. Oznake upotrebljene u prikazivanju materijala ove publikacije ne odražavaju stavove Saveta za regionalnu saradnju ili Programa Ujedinjenih nacija za razvoj u pogledu; 1) pravnog statusa bilo koje zemlje, teritorije ili područja ili njihovih nadležnih organa ili oružanih grupacija; ili 2) iscrtavanja granica ili državnih granica.

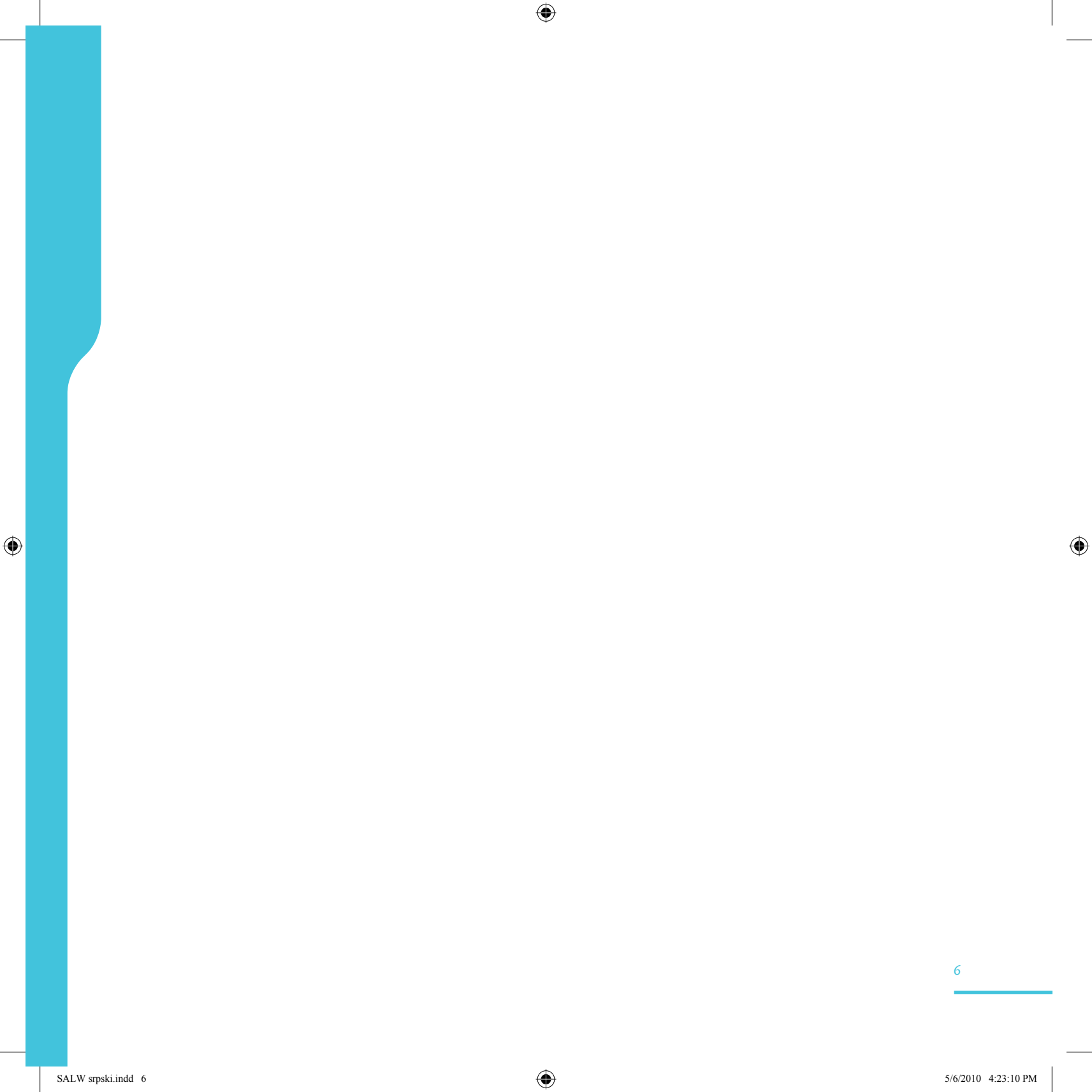
Sadržaj

Skraćenice	5
Priručnik o SALW za članove parlamenta	7
1 Šta je to SALW?	7
2 Kakav uticaj ima SALW na društvo?	7
3 Šta je kontrola SALW?	8
4 Poreklo problema SALW na zapadnom Balkanu	9
5 Uloga parlamenta u kontroli SALW	10
6 Uloga članova parlamenta u kontroli SALW	11
Aneks A – ‘definicija’ SALW Ujedinjenih Nacija	13
Aneks B – Međunarodni okviri i instrumenti	14
Aneks C – Rezime po zemljama.	18
Aneks D – Šta možete učiniti kao član parlamenta	30
Aneks E – Korisne publikacije o SALW	34
Aneks F – Upitnik Evropske komisije na temu SALW	36

Skraćenice

CoC	Pravila ponašanja
DCAF	Centar za demokratizaciju i kontrolu vojske
EAPC	Savet za evro-atlansko partnerstvo (NATO)
EC	Evropska komisija
EU	Evropska unija
FSC	Forum za saradnju na polju bezbednosti (OEBS)
GGE	Grupa vladinih eksperata (UN)
HMG	Teški mitraljez
IDP	Raseljeno lice(a)
LMG	Laki mitraljez
MANPAD	Ručni sistem za protivvazдушnu odbranu (Man-Portable Air Defence System)
Mol	Ministarstvo unutrašnjih poslova (MUP)
MoS	Ministarstvo za bezbednost
NGO	Nevladina organizacija (NVO)
OECD DAC	Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj, Odbor za pomoć u razvoju
OSCE	Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS)
PoA	Akcion program UN za malokalibarsko oružje
PSC	Privatno preduzeće(a) za poslove obezbeđenja
SAA	Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
SALW	Lako i malokalibarsko oružje
SCSP	Specijalni koordinator Pakta za stabilnost
SEE	Jugoistočna Evropa
SEESAC	Centar za kontrolu lakog naoružanja u jugoistočnoj i istočnoj Evropi
SMG	Automat
SSR	Reforma sektora bezbednosti
UN	Ujedinjene Nacije
UNDP	Program Ujedinjenih Nacija za razvoj

Priručnik o SALW za članove parlamenta

1. Šta je to SALW?

Ne postoji jedinstvena međunarodna definicija lakog i malokalibarskog oružja (SALW). Ujedinjene nacije su dale svoju takozvanu 'definiciju',¹ ali to je zapravo nepotpuna lista tipova oružja, tako da ju je teško koristiti u diplomatskom i operativnom kontekstu. Postoji međutim generalni dogovor da se termin SALW odnosi na oružje i municiju kalibra do 100mm. Tu dakle spadaju ne samo automatske puške, pištolji i puškomitraljezi, već i minobacači, ručni raketni sistemi za protivvazдушnu odbranu (MANPADS), protiv-tenkovske rakete koje se lansiraju sa ramena, konvencionalni eksplozivi i detonatori. U jugoistočnoj Evropi se koristi sledeća definicija: **'Svo smrtonosno oružje koje može da nosi pojedinačni borac ili lako vozilo i koje ne zahteva ozbiljnu logističku podršku i održavanje'**.

2. Kakav uticaj ima SALW na društvo?

U svetu cirkuliše oko 500 miliona pušaka, pištolja i drugog SALW, a ovo oružje ima sve veću ulogu u konfliktima i nasilju. SALW ima ogroman uticaj na društvo uopšte. Ono se koristi u otprilike 300.000 ubistava godišnje u oružanim sukobima i 200.000 godišnje u kriminalnim aktivnostima.² Pored toga, milioni ljudi bivaju terorisani, obogaljeni ili isterivani iz domova, te postaju izbeglice i raseljena lica.

¹ Aneks A.

² Ovo je cifra koja se koristi u mnogim izvorima, ali tek treba da bude statistički potvrđena. Zato bi je trebalo koristiti oprezno, i uz odgovarajuću rezervu.

Uticaj SALW

- Podriva vladavinu zakona.
- Predstavlja sredstvo kriminala i nestabilnosti.
- Rasplamsava tenzije u društvu i povećava prag nasilja.
- Predstavlja prepreku razvoju.
- Resursi koji se potroše na sektor bezbednosti ne mogu se iskoristiti za razvoj.
- Negira mere izgrađivanja poverenja i sigurnosti.
- Doprinosi kršenju i zloupotrebi ljudskih prava.
- Obeshrabruje ulaganja i turizam.
- Podstiče nasilno, a ne mirno rešavanje problema.
- Doprinosi 'kultu oružja'.
- Povećava rizik od terorizma.
- Podriva legalnu trgovinu oružjem.
- Predstavlja fizički rizik za društvo zbog nestabilne municije.

Na području jugoistočne Evrope uticaj nekontrolisanog širenja i posedovanja SALW i dalje predstavlja glavnu opasnost po društveno-ekonomski razvoj. SALW doprinosi neprekidnom širenju kriminalnih elemenata i organizovanog kriminala, jer predstavlja sredstvo nasilja i zastrašivanja. Ono ima sličan negativan uticaj na bezbednost i mere izgrađivanja poverenja u periodu tranzicije mnogih zemalja u regionu na putu ka članstvu u evro-atlanske institucije.

3. Šta je kontrola SALW?

Termin 'kontrola SALW' odnosi se '**na aktivnosti koje imaju za cilj smanjenje društvenih, ekonomskih i ekoloških uticaja nekontrolisanog širenja i posedovanja SALW**'.

U te svrhe potrebno je razviti, kao delo programskog planiranja, operativne ciljeve koji odražavaju situaciju u ciljnoj zajednici.

U te posebne ciljeve spada sledeće:

- a. kontrola legalnog oružja putem nacionalnih zakona i registracije;
- b. smanjenje količine oružja dostupnog kriminalcima;
- c. smanjenje broja nesreća prouzrokovanih oružjem i municijom;
- d. javno povezivanje raspoloživosti oružja sa količinom nasilja u društvu, (od strane kako nacionalnih organa vlasti tako i široke javnosti);
- e. jačanje svesti društva o ovom problemu i time solidarnosti zajednice;
- f. ometanje prometa i nelegalne trgovine oružjem na crnom tržištu;
- g. pronalaženje ukradenog oružja unutar zajednice;
- h. smanjenje vidljivosti oružja u društvu, i rešavanje pitanja kulta nasilja;
- i. razvijanje kaznenih mera protiv nelegalne upotrebe oružja; i/ili
- j. korišćenje kontrole SALW okvira za buduću izgradnju kapaciteta i održivog razvoja.

Aktivnosti kontrole SALW

- Pravna i normativna pitanja
- Istraživanja o SALW
- Jačanje svesti o SALW
- Prikupljanje SALW
- Uništavanje SALW
- Upravljanje zalihama SALW
- Granične kontrole
- Upravljanje informacijama

4. Poreklo problema SALW na zapadnom Balkanu

Na širenje i nelegalno posedovanje SALW u zemljama zapadnog Balkana uticali su razni faktori. Mada se situacija razlikuje od jedne zemlje do druge, moguće je otkriti neke zajedničke obrasce na osnovu sledećih faktora.

- **Nedavni sukobi.** Nasleđe nedavnih sukoba na zapadnom Balkanu rezultiralo je velikim povećanjem količine oružja u posedu civila. Ovo povećanje su u mnogim slučajevima finansirale i sprovodile državne institucije i para-vojne formacije. Stoga vlade imaju glavnu odgovornost za uvođenje efikasnih mera kontrole SALW kako bi popravile postupke svojih prethodnika.
- **Neefikasno sprovođenje nacionalnih zakona koje je dovelo do stvaranja osećaja nesigurnosti u društvu.** Većina parlamenata na zapadnom Balkanu je donelo, ili su u proceduri usvajanja zakona o kontroli oružja koji su u skladu sa standardima EU. U mnogim slučajevima ti zakoni nemaju potrebne podzakonske propise, što ometa njihovu efikasnost. Čak i kada postoje podzakonski propisi, izvršna vlast nema uvek dovoljnu političku volju da odvoji finansijske, tehničke i ljudske resurse potrebne za sprovođenje mera kontrole SALW. Kao rezultat toga, dolazi do slabijeg poštovanja zakona vezanih za nelegalno posedovanje oružja.
- **Sektor bezbednosti u tranziciji.** Slab ili loše razvijen sektor bezbednosti dovodi do potražnje za SALW. Jedan od razloga za slabost sektora bezbednosti na zapadnom Balkanu jeste politizacija tog sektora. Ta politizacija je dovela je do nedostatka odgovornosti, velike korupcije, odsustva koordinacije, ograničene stručnosti i rivalstva među srodnim strukturama. To sa svoje strane stvara vakuum u sektoru bezbednosti koji ubrzo popunjavaju oružane grupacije ili organizovani kriminal. Tada neizbežno dolazi do veće nesigurnosti, koja opet vodi povećanju potražnje i upotrebe oružja u društvu.
- **Neefikasne granične kontrole.** Zakasnela reforma sektora bezbednosti na zapadnom Balkanu stvorila je osećaj neizvesnosti u bezbednosnim strukturama i priliku za profitiranje od tog *status quo-a*. Nepostojanje integrisane granične uprave dalo je priliku organizovanom kriminalu da iskoristi slabosti i utvrdi kanale trgovine ljudima, drogom i oružjem. Tako je nemoć države u prošlosti da obezbedi sigurne granice dovela do veće raspoloživosti SALW, te je potražnju za oružjem nastalu zbog osećanja nesigurnosti i povećanja kriminala bilo lako zadovoljiti.
- **Kult oružja.** Više nego u drugim delovima Evrope, region zapadnog Balkana ima dugačku i ukorenjenu tradiciju posedovanja i korišćenja oružja. Primera radi, u Srbiji ima najviše lovaca po glavi stanovnika u poređenju sa drugim zemljama Evrope, dok se u svim ostalim zemljama u regionu oružje koristi u proslavama rođenja deteta, venčanja i religioznih

svečanosti.¹ Činjenica da toliko domaćinstava poseduje oružje je problematična kada se radi o regionalnoj bezbednosti, a potencijal za nasilje se umnogome povećao.

5. Uloga parlamenta u kontroli SALW

Za demokratski razvoj i bezbednost ljudi potrebno je brzo i efikasno delovanje izvršnih organa. To zahteva zastupanje i odgovornost: dve ključne funkcije parlamenta. Parlament povezuje građane sa državom i može pozvati vladu na odgovornost zbog njenih postupaka ili pasivnosti. Parlament je prirodno mesto posredovanja, gde se mogu izraziti suprotstavljeni stavovi i gde na osnovu dijaloga može da se postigne konsenzus. Ove ključne funkcije su od presudnog značaja za ublažavanje i rešavanje pitanja sigurnosti ljudi. Kontrola SALW treba takođe da bude u okviru ovih nadležnosti, a parlament bi mogao da ima glavni uticaj u pružanju pomoći vladi da formuliše, a potom nadzire nacionalnu politiku kontrole SALW. U osnovne oblasti gde parlament može sprovoditi svoju vlast spadaju:

- **Uspostavljanje nacionalnog pravnog okvira za kontrolu SALW.** Taj okvir trebalo bi da obuhvata regulisanje proizvodnje, posredovanja u prometu, prometa i skladištenja SALW, kao i nabavke, posedovanja i upotrebe SALW. Zakoni treba da predvide odgovarajuće kaznene mere.
- **Učestvovanje u formulisanju nacionalne politike kontrole SALW.** Parlament treba da razvija, zajedno sa vladom, nacionalnu

¹ 'The rifle has the devil inside' (U pušci se krije đavo), Kult oružja u jugoistočnoj Evropi, SEESAC, maj 2006.

strategiju o SALW, nacionalni akcioni plan o SALW, i da potom pomaže u njihovom sprovođenju podržavajući osnivanje nacionalne komisije za SALW. Osim toga, parlament treba da obezbedi podršku nacionalnom zakonodavstvu putem adekvatnih finansijskih i institucionalnih kapaciteta za nadležne strukture, uključujući i obuku i opremu.

- **Nadzor nad sprovođenjem kontrole SALW.** Parlament treba da odredi ili oformi parlamentarni odbor koji će ući u redovnu debatu sa vladom po pitanju kontrole SALW. Dalje, parlament treba da zahteva da mu vlada podnosi redovan izveštaj po pitanju prometa SALW kako bi se informisao o poštovanju politike i zakonodavstva od strane vlade.
- **Međunarodni instrumenti kontrole SALW.** Parlament treba da postavi sledeće nacionalne prioritete: 1) da ratifikuje multilateralne sporazume o kontroli SALW koje su potpisale njihove vlade, ili 2) da pristupi takvim sporazumima u zavisnosti od slučaja. Odredbe takvih ugovora i sporazuma potom treba uvrstiti u odgovarajuće i aktuelne domaće zakone, koji će se sprovoditi u praksi.
- **Međunarodna saradnja.** Parlamenti treba međusobno da razmenjuju informacije o nacionalnim zakonima kojima se reguliše kontrola SALW kako bi se izgradilo bolje razumevanje regionalne kontrole, i kako bi se utvrdila postojeća najbolja praksa. Oni takođe treba da učestvuju u međunarodnim parlamentarnim forumima koji se bave pitanjima SALW.

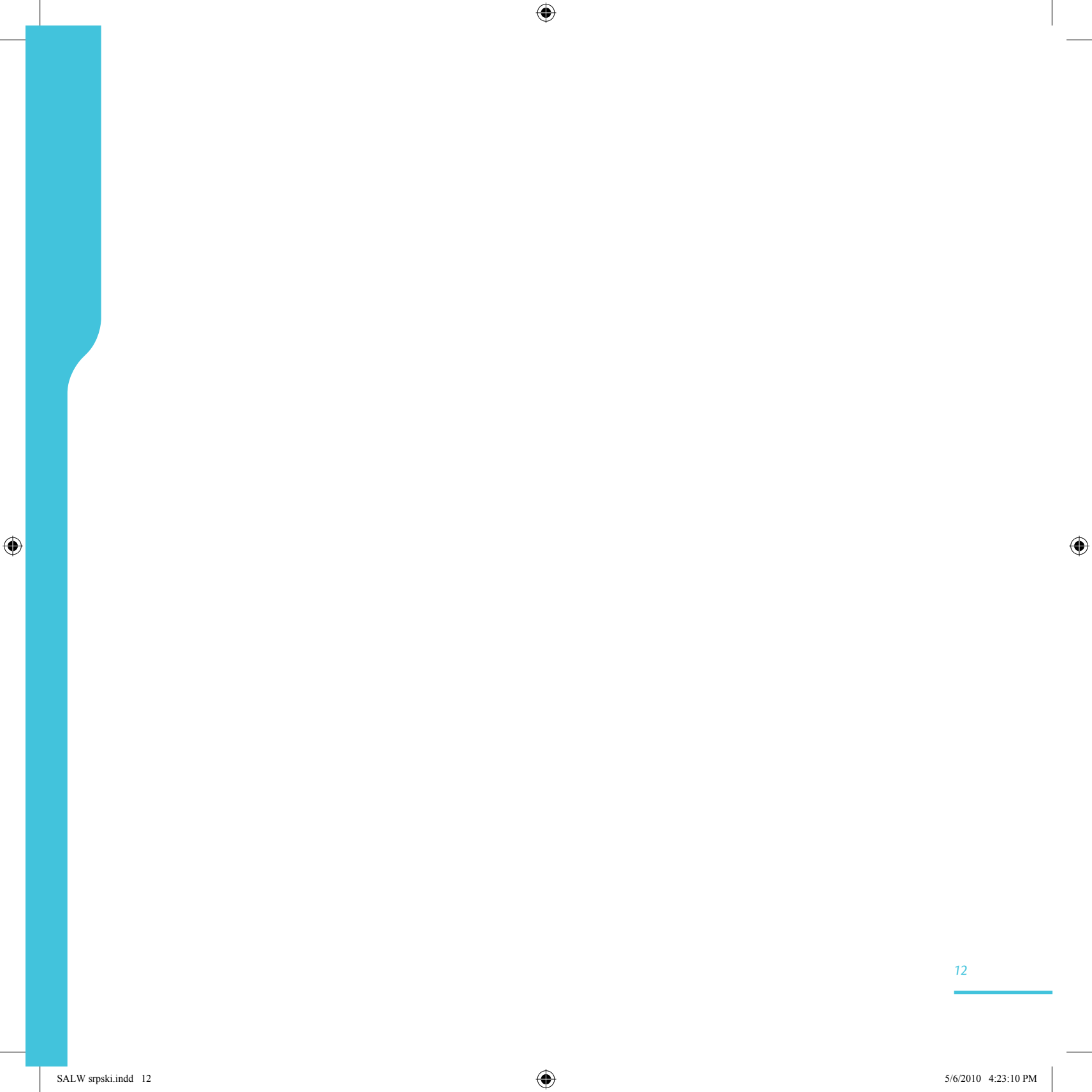
6. Uloga članova parlamenta u kontroli SALW

Članovi parlamenta imaju na raspolaganju mnoge efikasne instrumente koje mogu primeniti u rešavanju problema vezanih za SALW:

- Članovi parlamenta u svojoj **predstavničkoj ulozi** mogu pokretati određena pitanja (nasilje praćeno oružjem, zloupotreba oružja od strane organa bezbednosti itd) pred izvršnim organima vlasti. Oni potom mogu uticati na veću informisanost medija o ovom pitanju, a mogu delovati i u okviru svoje jedinice i civilnog društva, otkrivajući probleme vezane za malokalibarsko oružje na nivou zajednice i uzroke tih problema. Mogu uticati i na vladu tako što će pitanje kontrole SALW preneti na plan politike.
- Ako zemlja ima nacionalnu komisiju za SALW, onda članovi parlamenta treba da budu formalno prisutni u komisiji (u mnogim zemljama su prisutne i grupe građana).
- Članovi parlamenta treba da prisustvuju, kao članovi vladinih delegacija, konferencijama i seminarima na temu SALW itd. (na primer, sastanci OEBS-ovog Foruma za bezbednost i saradnju (FSC) na planu SALW) kako bi predstavili probleme građana na način na koji to ne mogu činiti diplomate, istovremeno pozivajući vladu na odgovornost za sve odluke donesene na tim sastancima.

- Članovi parlamenta u **zakodavnoj ulozi** mogu uvesti nove zakone, ili predložiti reviziju postojećih zakona o civilnom posedovanju oružja, prometu oružja i izvoznim kontrolama, dobrovoljnoj predaji oružja itd.
- Članovi parlamenta u **nadzornoj ulozi** mogu omogućiti da izvršna vlast poštuje i sprovodi međunarodne obaveze (napr. sporazume, konvencije itd).

U aneksu D dat je niz aktivnosti kojima mogu da se bave Članovi parlamenta u cilju podržavanja efikasne kontrole SALW, dok aneks E sadrži spisak regionalnih i lokalnih publikacija koje sadrže detaljnije informacije od ovog priručnika.

Aneks A - 'definicija' SALW Ujedinjenih Nacija

Grupa vladinih eksperata Ujedinjenih Nacija (GGE) dala je 90-ih godina definiciju SALW, i prema ovoj 'definiciji' ono se može podeliti na tri kategorije:

Malokalibarsko oružje

- Revolveri i automatski pištolji
- Puške i karabini
- Automati (SMG)
- Jurišne puške
- Laki mitraljezi (LMG)

Lako naoružanje

- Teški mitraljezi (HMG)
- Ručni, potcevni i montirni bacači granata
- Prenosivi protiv-avionski topovi
- Prenosivi protiv-tenkovski topovi i beztrajne puške
- Prenosivi bacači protiv-tenkovskih raketa i raketnih sistema
- Prenosivi bacači protivavionskih raketnih sistema
- Minobacači (kalibra <100mm)

Municija i eksplozivi

- Patrone (meci) za malokalibarsko oružje
- Granate i projektili za lako naoružanje
- Prenosive kasete sa projektilima, ili jednometne granate i protiv-avionski i protiv-tenkovski sistemi
- Protiv-pešadijske i protiv-tenkovske mine
- Kopnene mine
- Eksplozivi

Aneks B - Međunarodni okviri i instrumenti

Posljednjih godina se vodi obimna evidencija o sve većoj količini SALW na međunarodnom nivou. Kako na međunarodnom, tako i na regionalnom nivou uspostavljeno je više sporazuma i foruma za dijalog na ovu temu. Pored toga, donatori i zemlje korisnici su započeli više konkretnih projekata. Zemlje jugoistočne Evrope dogovorile su se da će se pozabaviti problemom velikih količina SALW širom regiona u vidu niza međunarodnih sporazuma započetih pod pokroviteljstvom EU, NATO EAPC, OEBS ili UN.

OKVIR ILI INSTRUMENT

REZIME

UN INSTRUMENTI

UN Protokol o
vatrenom oružju ¹

Ovo je prvi veći politički dokument vezan za SALW koji su usvojile UN. Ovaj protokol dopunjuje Konvenciju UN iz 2001. protiv transnacionalnog organizovanog kriminala. U mere utvrđene Protokolom UN o vatrenom oružju spadaju:

- Učvršćivanje nacionalnih zakona; i
- Veća razmena informacija među vladama o nelegalnom oružju, trgovcima njime, izvorima i krijumčarskim trasama.

UN Akcioni program o
SALW ²

UN PoA se bavi opširnijim kontekstom SALW nego što to čini UN protokol o vatrenom oružju, i odnosi se i na međudržavni promet SALW. U njemu su predviđene mere borbe protiv SALW na međunarodnom, regionalnom, nacionalnom i lokalnom nivou: on poziva na usku saradnju među državama u nastojanju da se ostvare navedeni ciljevi, u koje spada razmena informacija, pomoć i postavljanje standarda; on naglašava ulogu regionalnih organizacija u razvijanju ove saradnje. Vlade su se obavezale da će se svake dve godine sastajati radi razmene informacija o sprovođenju PoA.

¹ Protokol protiv ilegalne proizvodnje vatrenog oružja, njegovih delova i municije, i trgovine njima, koji dopunjuje Konvenciju Ujedinjenih Nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala (Protokol o vatrenom oružju). (Stupio na snagu 3. jula 2005).

² Program aktivnosti Ujedinjenih Nacija za sprečavanje, borbu protiv i zaustavljanje nelegalne trgovine malokalibarskim i lakim naoružanjem u svim njegovim aspektima. (UN Dokument A/CONF.192/15). juli 2001.

OEBS-OVI PROCESI

OEBS-ov Dokument o SALW ³	<p>OEBS-ov dokument o SALW govori o doprinosu destabilizujućeg nagomilavanja SALW nedavnim sukobima u regionu. U njemu su zadaci borbe protiv velikih količina i širenja SALW podjeljeni na nekoliko kategorija normi i mera, i data je potencijalna uloga misija ove organizacije i njenih terenskih kancelarija u osnivanju. Ove kategorije obuhvataju:</p> <ul style="list-style-type: none">• Nacionalne uredbe o SALW, uključujući kontrolu nad proizvodnjom, označavanjem i vođenjem evidencije;• Nadzor i pravno regulisanje međunarodne trgovine SALW, uključujući propise o posredovanju u prometu oružjem, zajedničke kriterijume o izvozu i kontrolama prometa, kao i razmenu informacija; i• Prikupljanje oružja, upravljanje zalihama i uklanjanje viška oružja – što je od ključnog značaja za smanjenje destabilizujućeg nagomilavanja i nekontrolisanog širenja malokalibarskog oružja i sprečavanje nelegalne trgovine.
OEBS-ov Dokument o zalihama konvencionalne municije ⁴	<p>OEBS-ov Dokument o zalihama konvencionalne municije usvojen je 2003. i dopunjuje OEBS-ov Dokument o SALW. Ovaj sporazum obuhvata sve kategorije konvencionalne municije, eksplozivni materijal i detonatore, uključujući i municiju za teško naoružanje, sve vrste mina, rakete i raketno gorivo, bombe, upaljače. Ovaj dokument sadrži praktične procedure i mehanizme za uništavanje viška zaliha ovog oružja. Krajnji cilj je da se omogući zemljama učesnicama da izgrade svoje nacionalne kapacitete tako da mogu samostalno rešavati svoje probleme, i oslanjati se kada je god to moguće na sopstvena sredstva.</p>
OEBS-ova odluka o ručnim raketnim sistemima za protivvazдушnu odbranu (MANPADS) ⁵	<p>OEBS-ova odluka o MANPADS usvaja principe povećanih izvoznih kontrola nad MANPADS, koji su izvedeni iz 'elemenata izvozne kontrole ručnih raketnih sistema za protivvazдушnu odbranu' sadržanih u Vasenarskom sporazumu.</p>
OEBS-ova odluka o uverenju krajnjeg korisnika ⁶	<p>Ova odluka ponovo potvrđuje obaveze zemalja učesnica da poštuju (kao jedan od ključnih standarda koji se odnose na izvoznju dokumentaciju) pravilo da se izvozne dozvole ne mogu izdati bez overenog uverenja o krajnjem korisniku ili neke druge vrste zvaničnog ovlašćenja koje izdaje zemlja primalac. Ova odluka obuhvata zahteve i mehanizme vezane za dokument o krajnjem korisniku.</p>

³ OEBS-ov Dokument o lakom i malokalibarskom oružju. (FSC.JOUR/314). 24. novembar 2000.

⁴ OEBS-ov Dokument o zalihama konvencionalne municije. (FSC.DOC/1/03). 19. novembar 2003.

⁵ OEBS-ova odluka o ručnim raketnim sistemima za protivvazдушnu odbranu. (odluka br. 7/03). (FSC.DEC/07/03). 23. jul 2003.

⁶ OEBS-ova odluka o uverenju krajnjeg korisnika i procedurama verifikacije kod izvoza SALW. (odluka br. 05/04). (FSC.DEC/5/04). 17. novembar 2004.

OKVIR ILI INSTRUMENT

Odluka OEBS-a o posredovanju u prometu oružja⁷

REZIME

Ova odluka sadrži principe dogovorene od strane država članica za kontrolu posredovanja u prometu oružja kako bi se izbeglo izbegavanje sankcija usvojenih od strane Saveta bezbednosti Ujedinjenih Nacija, odluke koje je doneo OEBS, uključujući i kriterijume navedene u odeljku III A OEBS-ovog Dokumenta o SALW; ostale sporazume o SALW, ili ostale sporazume o trgovini oružjem i razoružanju, kako bi se sveo na minimum rizik preusmeravanja SALW na ilegalna tržišta, i između ostalog, u ruke terorista i drugih kriminalnih grupa; i kako bi se povećao izvoz SALW. U svrhu postizanja ovih ciljeva, zemlje učesnice će pokušati da obezbede da njihovi postojeći ili budući nacionalni zakoni o posredovanju u prometu oružja budu u skladu sa odredbama sadržanim u ovom dokumentu.

INSTRUMENTI I PROCESI EU

Direktiva EU o kontroli nabavke i posedovanja oružja⁸

Ova direktiva EU usvojena je 1. januara 1993. kao pomoćna mera u nameri ukidanja kontrola na unutrašnjim granicama Evropske unije. Sve zemlje koje žele da pristupe EU moraju uskladiti svoje zakone sa ovom direktivom. Direktiva definiše pravila vezana za nabavku i posedovanje vatrenog oružja i za promet oružja u drugu državu članicu. Ova direktiva utvrđuje proceduru izdavanja dozvole za konačno otuđenje oružja u neku državu članicu. Direktiva takođe zahteva ovlašćenje za putovanje iz jedne države članice u drugu uz nošenje oružja. Ova direktiva je uvela Evropski pasoš za oružje, dokument koji se izdaje na zahtev nadležne strukture države članice licu koje ima zakonsku dozvolu da poseduje i koristi oružje. Odredbe ove direktive proširene su izmenama i dopunama iz 2008.⁹

Zajednička akcija EU o SALW¹⁰

Svojom Zajedničkom akcijom na polju borbe protiv destabilizujućeg nagomilavanja i širenja malokalibarskog oružja EU pruža finansijsku i tehničku pomoć zemljama, grupama zemalja, međunarodnim organizacijama i NVO koje traže podršku. Od 1999, zahvaljujući Zajedničkoj akciji, EU je usvojila 14 takvih akcija u istočnoj Evropi, latinskoj Americi i Karibima, u Aziji i Africi. Među geografskim prioritetima o kojima odlučuje Evropski savet, posebna pažnja je poklonjena uništenju postojećih zaliha SALW u istočnoj i jugoistočnoj Evropi, i akcijama koje podržavaju regionalne moratorijume o malokalibarskom oružju u Africi.

⁷ OEBS-ova odluka o principima kontrole trgovine SALW. (odluka br. 08/04). (FSC.DEC/8/04). 24. novembar 2004.

⁸ Direktiva saveta 91/477/EEC od 18. juna 1991. o kontroli nabavke i posedovanja oružja, Sl. list L 256, 13.9.1991, str. 51–58.

⁹ Direktiva Saveta 2008/51/EZ.

¹⁰ Zajednička akcija Saveta EU na planu doprinosa Evropske unije destabilizujućem nagomilavanju i širenju lakog i malokalibarskog oružja 1999/34/CFSP. (2002/589/CFSP). 12 jul 2002.

OKVIR ILI INSTRUMENT

REZIME

Zajednički stav EU o izvozu oružja¹¹ (bivša Pravila ponašanja EU kod izvoza naoružanja)

Pravila ponašanja EU predstavljala su model kontrole izvoza konvencionalne vojne opreme, a uvela ih je Evropska unija kao političku obavezu 1998. Ova pravila promenila su naziv u Zajednički stav u decembru 2008. On utvrđuje zajedničke kriterijume na osnovu kojih se odobravaju izvozi, a obuhvata i odredbe o transparentnosti, kao što je objavljivanje godišnjeg izveštaja koji pruža mogućnost građanskom društvu kao i zvaničnicima da procenjuju učinak svake pojedine zemlje.

Strategija EU borbe protiv nedozvoljenog nagomilavanja i trgovine SALW i municijom¹²

16. decembra 2005, Evropski savet usvojio je strategiju koja podržava Zajedničku akciju o SALW iz 2002. (2002/589/CFSP). Ova strategija je napisana u okviru Strategije evropske bezbednosti (2003), na sličan način kao i strategija o oružju za masovno uništenje iz 2003. Cilj je da se izgradi "*integrisani pristup i sveobuhvatni plan delovanja u borbi protiv ilegalne trgovine SALW i pripadajućom municijom*".

Zajednički stav EU po pitanju posredovanja u prometu oružja¹³

Cilj ovog zajedničkog stava je da se kontroliše posredovanje u prometu oružja kako bi se sprečilo eventualno izbegavanje embarga na oružje UN-a, EU ili OEBS-a ili pak nepoštovanje kriterijuma navedenih u Zajedničkom stavu EU o izvozu oružja. On obavezuje države članice EU da utvrde jasne pravne okvire za delatnost posredovanja. Deo ovog okvira je sistem izdavanja dozvola u kojem se prijave za dobijanje dozvole za posredovanje procenjuju prema pojedinačnim transakcijama u skladu sa odredbama ovog dokumenta. Zajednički stav takođe predviđa uspostavljanje mehanizma razmene informacija o aktivnostima posredovanja u prometu oružja.

PAKT ZA STABILNOST JUGOISTOČNE EVROPE

Plan Pakta za stabilnost regionalne implementacije na planu SALW¹⁴

U novembru 2001. Pakt za stabilnost jugoistočne Evrope¹⁵ doneo je Plan regionalne implementacije (SP SALW RIP) u cilju borbe protiv nekontrolisanog širenja lakog i malokalibarskog oružja (SALW). Ovaj plan obnovljen je u maju 2006. Za razliku od mnogih drugih sporazuma o kontroli oružja, SP SALW RIP pružio je konkretne mehanizme pomoći zemljama u sprovođenju njihovih obaveza i načine uključivanja vlada tih zemalja u postavljanju prioriteta i odlučivanju o angažovanju na nivou regiona. Te mehanizme podržava ili sprovodi SEESAC na regionalnom nivou, kroz niz inicijativa koje imaju međunarodnu podršku u svakoj pojedinoj zemlji.¹⁶ Na političkom nivou, SP SALW RIP treba smatrati uspehom, jer je ispunio dragoceni i efikasni mandat efikasnog reagovanja na operativnom nivou.

¹¹ Zajednički stav EU 2008/944/CFSP.

¹² Strategija EU borbe protiv nedozvoljenog nagomilavanja i trgovine SALW i pripadajućom municijom. Savet Evropske unije 5319/06 od 13. januara 2006. (Usvojena 15 - 16 decembra 2005).

¹³ Zajednički stav Saveta 2003/468/CFSP od 23. juna 2003. po pitanju kontrole posredovanja u prometu oružja. Sl. list L 156, 25.05.2003, pp. 79-80.

¹⁴ Borba protiv širenja SALW - Plan Pakta za stabilnost regionalne implementacije za jugoistočnu Evropu, 28. novembar 2001. (Obnovljen maja 2006). (www.stabilitypact.org).

¹⁵ U koji je stupila Albanija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija, Crna Gora, Moldavija, Rumunija i Srbija.

¹⁶ UNDP projekti kontrole SALW.

Aneks C – Rezime po zemljama

Albanija

Napredak ostvaren po pitanju SALW

Albanija ostvaruje određeni napredak na planu uništavanja svojih ogromnih zaliha naoružanja i municije. Uništavanje 90.000 tona municije odvija se u okviru programa “Oružje u zamenu za razvoj”, i trebalo bi da se završi 2010.¹ Deo kriterijuma za pristupanje NATO paktu bilo je i raščišćavanje velike zalihe najsmrtonosnijeg SALW u zemlji, koje je navodno završeno u januaru 2008. uz pomoć SAD.² Eksplozija u skladištu municije, međutim, koja se desila samo dva meseca kasnije, ponovo je iznela u javnost da je potrebno još mnogo toga učiniti na polju skladištenja SALW u Albaniji.³

Albanija je potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SAA) sa EU u junu 2006. To je uspešan korak ka postizanju cilja članstva u EU. Deo tog procesa biće dostavljanje odgovora na upitnik Evropske komisije (EC) na temu spremnosti Albanije da postane zemlja kandidat. Upitnik EC sadrži pitanja vezana za SALW koja su od značaja za Albaniju (v. Aneks E).

5. aprila 2007, albanski parlament odobrio je novi Zakon o državnoj kontroli ‘izvoza i uvoza oružja, vojne opreme i robe dvostruke namene’.

U toku 2009. Albanija je objavila svoj prvi Godišnji izveštaj o izvozu oružja za period 2007-2008. Ovaj izveštaj sadrži opis nacionalnih zakona koji se odnose na sistem izvozne kontrole za vojnu opremu i robu i tehnologije dvostruke namene, kao i opis faza procesa izdavanja dozvola.

¹ <http://www.un-casa.org/CountryProfile/CountryProfileCountryInfo.aspx?Col=2&pos=30>

² <http://www.globalsecurity.org/military/library/news/2008/01/mil-080103-usia02.htm>

³ http://www.undp.hr/upload/file/200/100185/FILENAME/Conventional_Ammunition_Stockpiles_Parliamentary_Handbook_2008.pdf

Međunarodni instrumenti

Status učešća Albanije u sprovođenju relevantnih instrumenata kontrole SALW:

Međunarodni instrument	Datum pridruživanja ili ratifikovanja
Zajednički stav EU o izvozu oružja	Avгust 2003.
Zajednički stav EU o posredovanju u prometu oružja	Delimično usvojen
Direktiva EU o kontroli nabavke i posedovanja oružja	NE
OEBS-ov Dokument o SALW	Novembar 2000.
OEBS-ov Dokument o zalihama konvencionalne municije	Decembar 2003.
OEBS-ova odluka o ručnim raketnim sistemima za protivvazdušnu odbranu (MANPADS)	Juli 2003.
OEBS-ova odluka o uverenju krajnjeg korisnika	Novembar 2004.
Odluka OEBS-a o trgovini	Novembar 2004.
Plan Pakta za stabilnost regionalne implementacije na planu SALW	Novembar 2001.
Akcionni program UN o SALW	Juli 2001.
Protokol UN o vatrenom oružju	Februar 2008.

Preporuke albanskim članovima parlamenta

- Da se zalažu za usvajanje Direktive EU o kontroli nabavke i posedovanja oružja;
- Da podrže usvajanje nacionalne strategije za kontrolu SALW;
- Da podrže osnivanje efikasne nacionalne komisije za SALW; i
- Da podstiču transparentnost na temu SALW redovnim parlamentarnim nadzorom nad mehanizmima kontrole SALW.

Bosna i Hercegovina

Napredak ostvaren po pitanju SALW

Bosna i Hercegovina (BiH) ostvarila je veliki napredak poslednjih godina u oblasti kontrole SALW. Koordinacioni odbor za kontrolu SALW osnovan je 2005, a Savet ministara je odobrio Nacionalnu strategiju kontrole SALW u maju 2006. Kampanja 'Eksplozivni ostaci iz rata (ERW)' započeta je 2008, i nedavno se završila prva faza. Ova kampanja će trajati do sredine 2011, finansirana je sa preko 2m evra, a predviđa se da će do kraja kampanje biti raščišćen najveći deo eksplozivnih ubojnih sredstava preostalih u BiH. Do tada će biti izgrađeni i nacionalni kapaciteti za uništavanje preostalih zaliha ubojnih sredstava.¹

Zahtevi Direktive EU o kontroli nabavke i posedovanja oružja možda nisu još uvek ispunjeni, ali Republika Srpska je dopunila svoj Zakon o oružju (Službeni glasnik 01-1277/07) u martu 2009. i delimično ga uskladila sa ovom direktivom. Federacija Bosne i Hercegovine i Brčko Distrikt su u procesu usklađivanja kako sa Direktivom 91/477/EEZ tako i sa Direktivom 2008/51/EZ. Brčko Distrikt će uskoro imati zakon o oružju usklađen sa direktivama EU.

U februaru 2009. BiH je jednoglasno prihvatila Zajednički stav EU 2008/944/CFSP. Zajednički stav predstavlja znatno noveliran i poboljšan instrument koji zamenjuje Pravila ponašanja EU kod izvoza oružja. BiH nastavlja sa objavljivanjem godišnjih izveštaja o izvozu oružja u skladu sa Zajedničkim stavom EU. Doneseni su i neki lokalni zakoni: Zakon o kontroli prenosa oružja i vojne opreme (juni 2009)², i izmenjen i dopunjen Zakon o proizvodnji oružja i vojne opreme (mart 2009).³

U novembru 2005. EU započela je pregovore o stabilizaciji i pridruživanju sa BiH. Ovo pruža mogućnost BiH da ostvari svoj cilj članstva u EU. Deo tog procesa biće dostavljanje odgovora na upitnik Evropske komisije (EC). Upitnik EC će verovatno sadržati pitanja vezana za SALW (vidi Aneks E).

¹ Osmi Godišnji izveštaj o sprovođenju Zajedničke akcije Saveta od 12. jula 2002. u vezi sa doprinosom Evropske unije borbi protiv destabilizujućeg nagomilavanja i širenja lakog i malokalibarskog oružja (2002/589/CFSP), 20. januar 2010.

² Službeni glasnik BiH br. 53/09.

³ Ibid.

Međunarodni instrumenti

Status učesća BiH u sprovođenju relevantnih instrumenata kontrole SALW:

Međunarodni instrument	Datum pridruživanja ili ratifikovanja
Zajednički stav EU o izvozu oružja	Februar 2009.
Zajednički stav EU o posredovanju u prometu oružja	Delimično
Direktiva EU o kontroli nabavke i posedovanja oružja	NE
OEBS-ov Dokument o SALW	Novembar 2000.
OEBS-ov Dokument o zalihama konvencionalne municije	Decembar 2003.
OEBS-ova odluka o ručnim raketnim sistemima za protivvazдушnu odbranu (MANPADS)	Juli 2003.
OEBS-ova odluka o uverenju krajnjeg korisnika	Novembar 2004.
Odluka OEBS-a o posredovanju u prometu oružja	Novembar 2004.
Plan Pakta za stabilnost regionalne implementacije po pitanju SALW	Novembar 2001.
UN Akcioni program o SALW	Juli 2001.
UN Protokol o vatrenom oružju	April 2008.

Preporuke članovima parlamenta BiH

- Da se zalažu za usvajanje Direktive EU o kontroli nabavke i posedovanja oružja;
- Da podržavaju izgradnju kapaciteta institucija BiH uvođenjem predloga zakona koji predviđaju raspoređivanje adekvatnih budžetskih sredstava;
- Da se angažuju u nadzoru sprovođenja reforme policije i odbrane u formi odgovarajućih parlamentarnih odbora, naročito u slučajevima gde se reforme tiču politike vezane za oružje i municiju;
- Da donose odluke ili zakone vezane za uništavanje viška zaliha oružja i municije u BiH; i
- Da prate rad Koordinacionog odbora za kontrolu SALW.

Hrvatska

Napredak ostvaren po pitanju SALW

Hrvatska je započela formalne pregovore o pridruživanju EU u oktobru 2005. i od tada Evropska komisija prati napredovanje Hrvatske na polju kontrole SALW kao deo procesa nadgledanja. Hrvatska je potom usvojila većinu relevantnih međunarodnih instrumenata kontrole SALW, a najnoviji uspeh je njeno članstvo u Vasenarskom sporazumu, 2005.¹ Hrvatski organi vlasti su takođe sproveli niz programa prikupljanja u poslednjih deset godina, čiji je rezultat oduzimanje oko 15.000 komada oružja, 450 kilograma eksploziva i 552.000 zrna municije u toku nacionalnih kampanja dobrovoljne predaje i legalizacije oružja u periodu septembar 2007 – mart 2008.² Pristupanje Hrvatske NATO paktu u aprilu 2009. znači više ulaganja u vojsku i veću usmerenost na usavršavanje i uklanjanje starog naoružanja.

Neprekidno napredovanje Hrvatske ka članstvu u EU omogućilo je da svi međunarodni standardi budu ispoštovani.

¹ Vasenarski sporazum o kontroli izvoza konvencionalnog oružja i robe dvostruke namene i tehnologija.

² <http://europeandcis.undp.org/poverty/mdghdpm/show/B93B9EE1-F203-1EE9-B9BBDE4602211C40>

Međunarodni instrumenti

Status učešća Hrvatske u sprovođenju relevantnih instrumenata kontrole SALW:

Međunarodni instrument	Datum pridruživanja ili ratifikovanja
Zajednički stav EU o izvozu oružja	Avgust 2002.
Zajednički stav EU o posredovanju u prometu oružja	U potpunosti
Direktiva EU o kontroli nabavke i posedovanja oružja	Odredbe uvrštene u nacionalne zakone
OEBS-ov Dokument o SALW	Novembar 2000.
OEBS-ov Dokument o zalihama konvencionalne municije	Decembar 2003.
OEBS-ova odluka o ručnim raketnim sistemima za protivvazдушnu odbranu (MANPADS)	Juli 2003.
OEBS-ova odluka o uverenju krajnjeg korisnika	Novembar 2004.
Odluka OEBS-a o posredovanju u prometu oružja	Novembar 2004.
Plan Pakta za stabilnost regionalne implementacije po pitanju SALW	Novembar 2001.
UN Akcioni program o SALW	Jul 2001.
UN Protokol o vatrenom oružju	Novembar 2004.
Vasenarski sporazum	2005.

Preporuke hrvatskim članovima parlamenta

- Da se nadovezuju na postojeće mehanizime nadzora kako bi obezbedili redovnu kontrolu nad aktivnostima izvoza oružja od strane nadzornog odbora;
- Da obezbede efikasnu razmenu informacija i saradnju između Odbora za nacionalnu bezbednost i Saveta za nadzor službi bezbednosti;
- Da obezbede učešće i nadzor nad Nacionalnom komisijom za oružje i municiju;
- Da pozivaju vladu da redovno objavljuje godišnji izveštaj o izvozu oružja; i
- Da podržavaju izdvajanje dovoljnih sredstava iz budžeta za sprovođenje projekata kontrole SALW od strane vlade.

Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija

Napredak ostvaren po pitanju SALW

Vlada Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije proglasila je kontrolu SALW za jedan od prioriteta i usvojila svoju prvu Nacionalnu strategiju kontrole SALW u junu 2005. Vlada ove države je takođe pravno regulisala uništenje SALW usvajanjem direktive koja predviđa godišnje uništenje svog prikupljenog i oduzetog oružja. Primera radi, 2008. uništeno je oko 100 komada oružja i 130.000 zrna municije na osnovu sudske odluke.¹

Veliki uspeh postignut je usvajanjem zakona o korišćenju i posedovanju oružja koji su u skladu sa odgovarajućim standardima EU. Vlada nastavlja sa objavljivanjem godišnjih izveštaja o izvozu oružja u skladu sa Zajedničkim stavom EU.

2008. Zakon o oružju je po treći put izmenjen i dopunjen², a od 2007. donesen je niz drugih zakona koji se odnose na kontrolu SALW.³

¹ <http://www.un-casa.org/CASACountryProfile/PoANationalReports/2009@116@2009%2006%2029%20Macedonia%20report.pdf>

² Izmene i dopune broj 86/2008

³ <http://www.un-casa.org/CASACountryProfile/PoANationalReports/2009@116@2009%2006%2029%20Macedonia%20report.pdf>

Međunarodni instrumenti

Status učešća BJR Makedonije u sprovođenju relevantnih instrumenata kontrole SALW:

Međunarodni instrument	Datum pridruživanja ili ratifikovanja
Zajednički stav EU o izvozu oružja	Novembar 2004.
Zajednički stav EU o posredovanju u prometu oružja	Juni 2005.
Direktiva EU o kontroli nabavke i posedovanja oružja	Juni 2005.
OEBS-ov Dokument o SALW	Novembar 2000.
OEBS-ov Dokument o zalihama konvencionalne municije	Decembar 2003.
OEBS-ova odluka o ručnim raketnim sistemima za protivvazдушnu odbranu (MANPADS)	Juli 2003.
OEBS-ova odluka o uverenju krajnjeg korisnika	Novembar 2004.
Odluka OEBS-a o posredovanju u prometu oružja	Novembar 2004.
Plan Pakta za stabilnost regionalne implementacije po pitanju SALW	Novembar 2001.
UN Akcioni program o SALW	Jul 2001.
UN Protokol o vatrenom oružju	Septembar 2007.

Preporuke makedonskim članovima parlamenta

- Da predlažu mere kojima se utvrđuje efikasan nadzor nad vladinom politikom kontrole SALW i njenim sprovođenjem;
- U kontekstu tekućih reformi policije i vojske, da se zalažu za efikasne proračune odgovarajućih zahteva nacionalnih skladišta oružja, i za uništenje, pre nego prodaju viška oružja i municije; i
- Da predlažu da se dodeljuju sredstva iz budžeta radi podrške radu Nacionalne komisije za SALW i sprovođenju Nacionalne SALW strategije.

Crna Gora

Napredak ostvaren po pitanju SALW

Novouspostavljena Republika Crna Gora dobila je priliku da se nadoveže na uspješne inicijative kontrole SALW koje su u toku. Među njima je i usvajanje Nacionalne strategije kontrole SALW i Nacionalnog akcionog plana u avgustu 2005, kao i formiranje Komisije za SALW na ministarskom nivou. Crna Gora je uspješno završila dva programa prikupljanja SALW.

2007. Crna Gora je objavila svoj prvi Izveštaj o izvozu oružja za period od sticanja nezavisnosti u junu 2006. do 31. decembra 2006.

U decembru 2008. Parlament Crne Gore usvojio je izmene i dopune Zakona o spoljnoj trgovini oružjem, vojnom opremom i robom dvostruke namene, koje između ostalog sadrže i kriterijume Zajedničkog stava EU.¹ Ovaj zakon obuhvatio je i kontrolu nad aktivnostima posredovanja u prometu oružja², koja podrazumeva da se zahtev za dozvolu za posredovanje podnosi kod nadležnih organa u zemlji gde se odvijaju usluge posredovanja, ili u zemlji gde posrednik ima sedište ili u kojoj boravi.

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Crne Gore i EU početak je procesa koji otvara mogućnost Crnoj Gori da postigne cilj članstva u EU. Deo tog procesa biće dostavljanje odgovora na upitnik Evropske komisije (EC) vezan za SALW (vidi Aneks F).

¹ 2008/944/CFSP (Članovi 18, 19, i 20. Zakona)

² Član 3, stav 1. Zajedničkog stava Evropske unije (2003/468/CFSP)

Međunarodni instrumenti

Crna Gora je postala član Ujedinjenih nacija i Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju 2006. Sada ova zemlja treba da se uskladi sa međunarodnim i regionalnim sporazumima o kontroli SALW i razmeni informacija.

Međunarodni instrument	Datum pridruživanja ili ratifikovanja
Zajednički stav EU o izvozu oružja	Delimično 2008.
Zajednički stav EU o posredovanju u prometu oružja	Delimično 2008.
Direktiva EU o kontroli nabavke i posedovanja oružja	Delimično 2009.
OEBS-ov Dokument o SALW	Juni 2006.
OEBS-ov Dokument o zalihama konvencionalne municije	Juni 2006.
OEBS-ova odluka o ručnim raketnim sistemima za protivvazдушnu odbranu (MANPADS)	Juni 2006.
OEBS-ova odluka o uverenju krajnjeg korisnika	Juni 2006.
Odluka OEBS-a o posredovanju u prometu oružja	Juni 2006.
Plan Pakta za stabilnost regionalne implementacije na planu SALW	Juni 2006.
UN Akcioni program o SALW	Juni 2006.
UN Protokol o vatrenom oružju	Decembar 2006.

Preporuke crnogorskim članovima parlamenta

- Da se zalažu za ratifikaciju i pristupanje svim međunarodnim instrumentima kontrole SALW;
- Da predlože mere za uspostavljanje efikasnog parlamentarnog nadzora mehanizama za transfer oružja;
- Da podržavaju rad Nacionalne komisije za SALW i sprovođenje Nacionalne strategije za kontrolu SALW uz odvajanje odgovarajućih budžetskih sredstava.

Srbija

Napredak ostvaren po pitanju SALW

Srbija je prihvatila Pravila ponašanja Evropske unije u martu 2005, i donela nove zakone o prometu oružja koji su uglavnom u skladu sa EU standardima. Kampanje dobrovoljne predaje oružja su bile delimično uspešne u Srbiji. U januaru 2007. skoro 30.000 komada oružja određeno je za uništenje, dok je u februaru oko 8.000 ubojnih sredstava predato tokom druge kampanje dobrovoljne predaje oružja.¹ Ministarstvo unutrašnjih poslova nadziralo je uništenje oko 27.000 komada malokalibarskog oružja u toku 2009.²

Srbija je podnela zvaničnu prijavu za članstvo u EU u decembru 2009, nakon potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju 2007. Deo uslova za članstvo u EU je prihvatanje odredbi koje se odnose na kontrolu oružja. U decembru 2007. Srbija je objavila Izveštaj o realizaciji spoljnotrgovinskog prometa kontrolisanom robom za period 2005-2006, a u novembru 2008. Vlada je usvojila Odluku o prihvatanju kriterijuma iz Zajedničkog stava EU o izvozu oružja.

¹ <http://www.un-casa.org/CASACountryProfile/PoANationalReports/2008@169@Serbia.pdf>

² <http://www.seesac.org/activities/activities-2009/destruction-serbia/1/>

Međunarodni instrumenti

Međunarodni instrument	Datum pridruživanja ili ratifikovanja
Zajednički stav EU o izvozu oružja	2005.
Zajednički stav EU o posredovanju u prometu oružja	Delimično
Direktiva EU o kontroli nabavke i posedovanja oružja	NE
OEBS-ov Dokument o SALW	Novembar 2000.
OEBS-ov Dokument o zalihama konvencionalne municije	Decembar 2003.
OEBS-ova odluka o ručnim raketnim sistemima za protivvazdušnu odbranu (MANPADS)	Juli 2003.
OEBS-ova odluka o uverenju krajnjeg korisnika	Novembar 2004.
Odluka OEBS-a o posredovanju u prometu oružja	Novembar 2004.
Plan Pakta za stabilnost regionalne implementacije na planu SALW	Novembar 2001.
UN Akcioni program o SALW	Juli 2001.
UN Protokol o vatrenom oružju	Decembar 2007.

Preporuke članovima parlamenta Srbije

- Da nadgledaju i proveravaju vladinu sposobnost sprovođenja zakona vezanih za kontrolu SALW;
- Da pozivaju na usvajanje Nacionalne strategije kontrole SALW od strane vlade;
- Da podržavaju osnivanje Nacionalne komisije za SALW;
- Da podstiču transparentnost na planu SALW redovnim parlamentarnim nadzorom mehanizama kontrole SALW;
- Da izvrše reviziju postojećih zakona o posedovanju SALW, spoljnotrgovinskom prometu, i nacionalnim standardima bezbednosti skladišta, u cilju uskladjivanja sa politikom i najboljom praksom EU.

Aneks D – Šta možete učiniti kao član parlamenta ¹

Uloge članova parlamenata

Oblast

Predstavnička

Sve oblasti vezane za SALW

- Može da pokrene pitanja od značaja (nasilje praćeno oružjem, zloupotreba oružja od strane organa bezbednosti itd.) kod izvršnih organa vlasti.
- Pohađa konferencije, seminare itd. na temu SALW kao član državnih delegacija.

Zakonodavna i normativna pitanja

- Ima svojstvo predstavnika parlamenta u Nacionalnoj komisiji za SALW.

Povećanje količine SALW

- Da utvrdi da li je njegova jedinica ugrožena velikim količinama SALW i da lokalnim organima vlasti predloži adekvatne protivmere.
- Da informiše javnost o angažovanju parlamenta na smanjenju količine SALW.

¹ Neki delovi uzeti su iz *Parlamentarnog nadzora sektora bezbednosti*, DCAF, Ženeva, 2004.

Zakonodavna

- Redovno donosi zakone, ili dopunjuje postojeće zakone kako bi se međunarodne i nacionalne obaveze i politika kontrole SALW uvrstile u nacionalni pravni sistem.
- Donosi nove zakone, ili predlaže detaljnu reviziju postojećih zakona o civilnom posjedovanju, transferima oružja i izvoznim kontrolama, procesima dobrovoljnog prikupljanja oružja itd.
- Da urgira da kontrola međunarodne trgovine oružjem bude među prvim tačkama dnevnog reda u parlamentu.
- Da razmotri uvođenje zakona o privremenom moratorijumu prodaje viška SALW, sve dok vlada ne usvoji Nacionalnu SALW strategiju.
- Da vrši pritisak na Vladu da uvede odgovarajuće i efikasne mere za zaustavljanje korupcije na planu proizvodnje, trgovine i nelegalnog posjedovanja i korišćenja SALW.

Nadzorna

- Redovno nadzire politiku vlade po pitanju SALW.
- Obezbeđuje da izvršni organi vlasti poštuju i sprovede međunarodne obaveze (napr. sporazume, konvencije itd).
- Podstiče državu da redovno ispunjava zahteve izveštavanja mehanizama i instrumenata kontrole SALW (napr. OEBS-ov Dokument o SALW, UN PoA itd).
- Da obezbedi funkcionisanje mehanizma kojim će se vlada obavezati da dostavlja godišnje izveštaje parlamentu po pitanju izvoza i transfera oružja.
- Da obezbedi funkcionisanje mehanizma kojim će se vlada obavezati da dostavlja godišnje izveštaje parlamentu po pitanju sprovođenja Nacionalne strategije kontrole SALW.
- Da vrši pritisak na vladu da poštuje embargo na oružje i da obezbedi odgovarajuće kaznene mere u slučajevima kršenja embarga na oružje.
- Da obezbedi noveliranu nacionalnu politiku u oblasti transfera oružja, i da potvrdi da je ona dostavljena parlamentu na odobrenje.
- Da urgira da parlament ili njegov nadležni odbor(i) obrate posebnu pažnju na pitanje viška oružja i municije, i da preduzmu korake na sprečavanju i kontroli svih transfera viška oružja iz zemlje ili kroz zemlju.
- Da dodatno vrši pritisak na vladu da preduzme korake na utvrđivanju identiteta preduzeća koja se bave nelegalnim uvozom, transferom ili izvozom oružja i municije i na kontrolisanju njihovih aktivnosti.

Uloge članova parlamenata

Oblast

Predstavnička

Istraživanje o SALW	<ul style="list-style-type: none">• Da distribuira nalaze istraživanja o SALW lokalnim organima vlasti u njegovoj jedinici i da nadgleda kako se odvija sprovođenje preporuka istraživanja.
Jačanje svesti o SALW	<ul style="list-style-type: none">• Da informiše medije, svoju jedinicu i građansko društvo na ovu temu, definišući probleme i uzroke problema vezane za malokalibarsko oružje na nivou zajednice.• Da utiče na vladu da od kontrole SALW napravi političko pitanje.
Prikupljanje SALW	<ul style="list-style-type: none">• Da diskutuje sa lokalnim organima vlasti u njegovoj jedinici o potrebi izvođenja lokalnih kampanje prikupljanja SALW i da podrži njihovo angažovanje.
Uništenje SALW	<ul style="list-style-type: none">• Da podrži uništavanje viška SALW u svojim javnim izjavama na nacionalnim i međunarodnim forumima.
Granične kontrole	<ul style="list-style-type: none">• Da podržava i promoviše mere za povećanje bezbednosti granica kada je reč o SALW. Da istakne negativne posledice nelegalne trgovine oružjem.

Zakonodavna

- Da izdvoji odgovarajuće resurse za nastavak redovnog nacionalnog istraživanja o SALW.
- Da predloži redovna izdvajanja iz budžeta za kampanje jačanja svesti o SALW.

- Da pokrene pitanje prikupljanja SALW u odgovarajućim pravnim krugovima, i da obezbedi da se izdvoje adekvatna sredstva za buduće kampanje prikupljanja, odnosno dobrovoljne predaje oružja.

- Da predloži redovna izdvajanja iz budžeta za uništavanje viška SALW.

- Da razmotri mogućnost iznošenja predloga o finansijskim resursima za sprovođenje integrisanog sistema granične uprave.

Nadzorna

- Da traži da vlada izvrši odgovarajuće prikupljanje podataka i analizu o SALW, i da na osnovu tih rezultata prilagodi svoju politiku.

- Da traži da ga vlada redovno izveštava o uspešnosti kampanja jačanja svesti o SALW.

- Da traži da vlada usvoji ili dopuni podzakonske akte na temu prikupljanja SALW u skladu sa međunarodnom 'najboljom praksom'.
- Da prati i traži formalne izveštaje od vlade o uspesima i neuspesima prikupljanja SALW.

- Da urgira u parlamentu ili njegovom nadležnom odboru(ima) da obrate posebnu pažnju na pitanje viškova oružja i municije i da preduzmu korake u cilju brzog uništavanja tih viškova.

- Da zatraži usvajanje integrisanog programa granične uprave od strane vlade i da prati njegovo sprovođenje.
- Da podstiče na sve veću saradnju među susednim zemljama po pitanju graničnih kontrola.

Aneks E – Korisne publikacije o SALW

Zemlja	Publikacija
Na nivou regiona	Sprovođenje Zajedničkog stava EU o kontroli posredovanja u prometu oružja, SEESAC, 2009.
	Regionalni izveštaj o izvozu oružja, SEESAC, 2009.
	Konvertibilno oružje na zapadnom Balkanu, SEESAC, 2009.
	Konverzija namenske industrije Uklanjanje i demilitarizacija sistema teškog naoružanja, SEESAC, 2007.
	Paket podrške podizanju svesti o SALW, SEESAC, 2007.
	Posedovanje vatrenog oružja i nasilje u porodici na zapadnom Balkanu Komparativna studija zakonodavstava i mehanizama za sprovođenje, SEESAC, 2007.
	Analiza nacionalnih zakona o izvozu i prometu oružja na zapadnom Balkanu, SEESAC, 2006.
	SALW Monitor za jugoistočnu Evropu 2006.
	SALW Monitor za jugoistočnu Evropu 2005.
	SALW Monitor za jugoistočnu Evropu 2004.
	Regionalni standardi/smernice razoružanja na mikro nivou u jugoistočnoj Evropi (RMDS/G), SEESAC, 2006.
	Kult oružja u jugoistočnoj Evropi, SEESAC / CSD, 2006.
	SALW i privatna preduzeća za usluge obezbeđenja u jugoistočnoj Evropi, SEESAC / IA / Saferworld, 2005.
	Albanija
<i>Odneli ste nam zlo iz kuće,</i> Procena UNDP projekta kontrole SALW u Albaniji, SEESAC / BICC, 2003.	

Zemlja	Publikacija
Bosna i Hercegovina	Istraživanje o SALW u Bosni, SEESAC / BICC, 2004.
	Studija izvodljivosti demilitarizacije u BiH, SEESAC / TRL, 2006.
	Istraživanje percepcija o bezbednosti u Hrvatskoj, UNDP Hrvatska, Gfk Hrvatska, 2009.
Hrvatska	Istraživanje o SALW u Hrvatskoj, SEESAC / BICC, 2006.
Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija	<i>Mir na klimavim nogama: Oružje i bezbednost u post-konfliktnoj Makedoniji</i> , Istraživanje o SALW u Makedoniji, SEESAC / Small Arms Survey, 2004.
Crna Gora	Zakoni o SALW u Crnoj Gori Usklađenost sa propisima EU, SEESAC, 2009.
	Tehnička procena municije u Crnoj Gori, SEESAC, 2007.
	Malokalibarsko oružje i rodno-zasnovano nasilje u Crnoj Gori, SEESAC, 2007.
	<i>'Kuća bez oružja nije pravi dom'</i> , Istraživanje o SALW u Crnoj Gori, SEESAC / Small Arms Survey, 2004.
Srbija	Živeti sa nasleđem, Istraživanje o SALW u Srbiji, UNDP SACISCG, 2005.
	<i>Percepcije javnosti o malokalibarskom oružju i bezbednosti u južnoj Srbiji</i> , SEESAC / SMMRI, 2003.

¹ U značenju koje ima u kontekstu Rezolucije Saveta bezbednosti UN 1244 (1999)

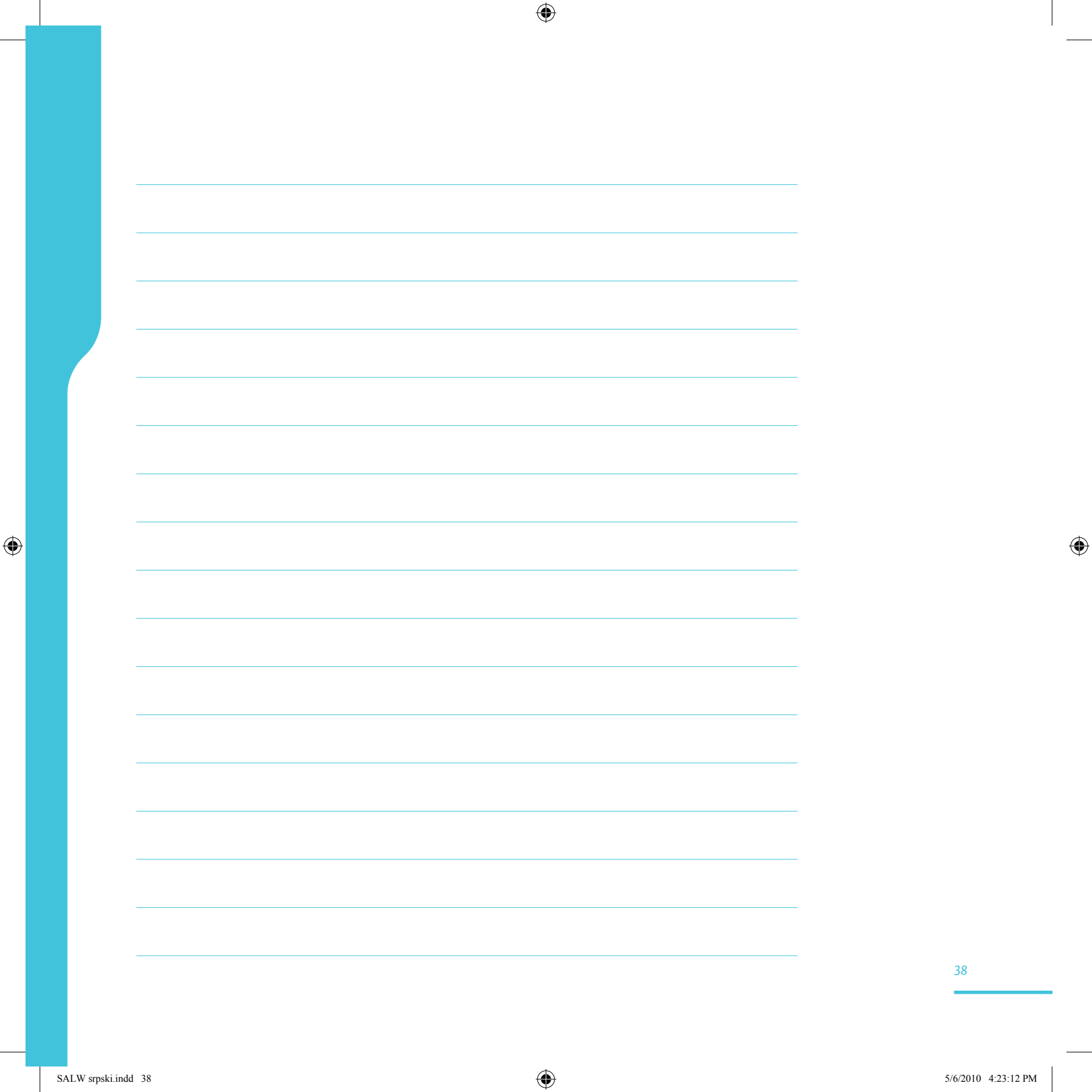
Aneks F – Upitnik Evropske komisije na temu SALW ¹

Q. Možete li nam pojasniti obim trgovine robom dvostruke namene i konvencionalnim oružjem koji se odvija u vašoj zemlji direktno ili u vidu tranzita? Koji nacionalni mehanizmi postoje za sprovođenje unutrašnjih kontrola kako bi se omogućilo funkcionisanje instrumentima kao što su Vasenarski sporazum, Australijska grupa i MTCR režim, i koje su bezbednosne službe nadležne za svaki od ovih režima ne-širenja oružja?

Q. Na temu lakog i malokalibarskog oružja, molimo da nam pružite podatke po sledećim pitanjima:

- a. Da li imate važeće zakone o unutrašnjoj kontroli lakog i malokalibarskog oružja, uključujući posedovanje, upotrebu, prevoz i registraciju oružja? Da li imate važeće zakone o spoljno-trgovinskom prometu (uvoz, izvoz, tranzit itd) ovog oružja, u skladu sa Zajedničkim stavom EU o izvozu oružja iz 2008? Da li imate planove izmene i dopune postojećeg zakonodavstva?
- b. Da li imate nacionalnu strategiju kontrole lakog i malokalibarskog oružja? Ako imate, molimo dostavite nam primerak.
- c. Da li imate nacionalnu komisiju ili organ vlasti koji prati proizvodnju, uvoz i izvoz lakog i malokalibarskog oružja? Ako imate, ko su njeni članovi, i koje je polje njene nadležnosti?
- d. Da li imate nacionalni sistem registraciji i bazu podataka za lako i malokalibarsko oružje? Ako imate, molimo da nam dostavite noviju statistiku o registraciji oružja.
- e. Da li imate nacionalne standarde o prenosu municije i eksploziva u skladu sa Evropskim sporazumom o međunarodnom drumskom prevozu opasne robe (ADR)?

¹ Odeljak iz poglavlja 27 'Zajednička spoljna i politika bezbednosti'

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

341.678 (4-12) (035)

623.44 (4-12) (035)

351.753 (4-12) (035)

SALW u jugoistočnoj Evropi : priručnik za članove
parlamenta 2010. - Београд : SEESAC, 2010
(Београд : Publikum). - 40 str. ; 21 cm

Izv. stv. nasl. : SALW in South Eastern Europe.
- Tiraž 300. - Napomene i bibliografske
reference u tekst.

ISBN 978-86-7728-129-8

a) Контрола наоружања - Југоисточна Европа
- Приручници b) Лако наоружање -
Југоисточна Европа - Приручници
COBISS. SR-ID 174940428